

ZLATNA MEDALJA

Preplivao je Vislu. Most na rijeci porušen, iza njega se vojska povlači i možda je uputio bar pogled iza sebe. Ispucavši sve metke koje je imao na kraju je skočio u hladnu rijeku i preplivao je. I preživio. Gefrajter Mehmed Šarac. Kaplar. Ili pak vodnik jer ne znam pravilan prijevod riječi. Ali znam da Bošnjaci nisu imali visoke činove u vojsci Austro-Ugarske monarhije, no, da je careveina “potrajala” osvajali bi sve više i više, uspinjali se. Bili su odani podanici. Hrabri i vjerni, služili bespogovorno i nalazili čast u tom služenju. Možda nisu ni znali zašto je tako, još vjerovatnije je da mnogi nisu ni razmišljali, tek, služili su. Četvrta pješadijska Regimenta. Bošnjačka. U dugim zimskim noćima, pored zažarene peći (bio sam dijete) poneko bi se sjetio tog događaja i ispričao ga. Tada, prije tridesetak godina i više, još je bilo živih ljudi iz “onog rata” kako su ga zvali, očito izbjegavajući spominjanje naziva i određenja, nije se smjelo. Ili, bar nije bilo preporučljivo. Jer, 1945 došla je nova vlast a s njom koja donosi sve novo treba da se do kraja uruši i ono “staro”. Nepovratno.

Pažljivo sam osluškivao priče starih pokriven do brade crvenim jorganom koji je bio toliko prostran da je čitava porodica mogla stati ispod. Ipak, nije se praktikovalo, socijalistička revolucija je već ubrzano podizala standard pa se vrtoglavo umnožavao broj “prevaziđenih” stvari i predmeta. Kupovalo se, a krediti dijeljeni “šakom i kapom”.

Pričajući o hrabrosti moga djeda sijedokosi, još ponosni starci su obično spominjali rijeku Volgu kao mjesto okršaja i odstupnice. Gotovo nemoguće, front nije tako daleko dosezao. Možda su saborci (Stočana je bilo mnogo) htjeli uveličati što više sami događaj te ga tako učiniti bar “daljim” pošto se u visinu više nije moglo. Jer, “zlatna medalja” za hrabrost je bila najviše vojno odlikovanje bivše Monarhije i često ni lako nije dodijeljivana. Djed je medalju navodno ponio sa sobom zaputivši se “caru Franji”, godine 1945. Car nije bio živ, ugasila se i nekadašnja monarhija. Ali je mislio da je “tamo” mogući spas i utočište, bar pod-

sjeća na nekadašnju slavu, možda neko prepozna starog vojnika. Od čega je tražio spas, možda ni sam nije znao. Starac od oko 60 godina, koji u drugom Svjetskom ratu nije pripadao nijednoj vojnoj formaciji, nije okaljao ruke. Istina, razmijenio bi pokoju riječ na Njemačkom jeziku sa dokonim vojnicima, civilima se ponekad izlazilo u susret. Hrana i sitne usluge, istinske veličine svakog rata. Izgleda ipak, da je za bijeg bila presudna činjenica da "Rusi dolaze", dakle oni isti protiv kojih se nekad borio i čije je metode iskusio na vlastitoj koži. Vremena su se promijenila ali je u njegovu sjećanju bila Visla i kozačka surovost i stradanje bez kraja. Medalju je zamotao u bijelo platno i stavio je u čistu, tek obučenu košulju, u lijevi džep. Kod srca. I otišao, da se nikad ne vrati. Gledajući stare fotografije iz Prvog Svjetskog Rata uvijek bih se čudio zažarenim pogledima Bošnjaka, njihovom ponosu na izbledjelim slikama i odsječnoj zapovjedničkoj crti u široko otvorenim očima. Interes tuđi, zemlja tuđa, ciljevi tuđi. Ali oni su pronalazili "nešto svoje" ili bar mislili da ga imaju. Možda nisu imali ni puno izbora koliko se to čini sada nama, sa pristojne povijesne udaljenosti. Bošnjak je suviše i prečesto ginuo za tuđe interese. Činjenica kratka i jasna, dostupna a tako daleka u nesagledanosti povijesnog toka i sebe u njemu. Medalja za hrabrost bijaše od čistog zlata i oduzeta je samo jednom jedinom čovjeku. Nije bio Bošnjak a medalju je navodno prodao ili je htio da je proda. Bošnjaci su držali više do časti nego do zlata, i nije tek slaba utjeha. Jer, i tuđa čast je još uvijek čast.